

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และเพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกภาษาจึงต้องมีกลไกทำหน้าที่เชื่อมโยงและแสดงความเป็นเอกภาพของถ้อยคำที่ปรากฏในสถานการณ์การใช้ภาษา กลไกเหล่านี้จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ภาษาด้วยกันเองคือผู้พูดกับผู้ฟัง ตลอดจนผู้ใช้ภาษากับข้อมูลหรือถ้อยคำที่กล่าวออกมา การใช้ดัชนีปริจเฉท (discourse markers) เป็นกลไกวิธีหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้มนุษย์สื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความเข้าใจกันเป็นอย่างดี เพราะดัชนีปริจเฉทมีหน้าที่แสดงการเชื่อมโยงของถ้อยคำที่มนุษย์กล่าวออกมาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และบ่งชี้การตีความหมายของถ้อยคำที่ปรากฏในบริบทของการใช้ภาษา

ในการศึกษาปริจเฉทภาษาเขียนเปรียบเทียบกับปริจเฉทการสนทนาพบข้อแตกต่างที่สำคัญคือ การปรากฏของรูปภาษาที่เรียกว่า ดัชนีปริจเฉท เช่น นะ ชี เถอะ แหละ หรือ ก อ้าว อู๊ย คร๊ับ พบในการสนทนามากกว่าภาษาเขียนซึ่งมักจะไม่มียูปรดัชนีปริจเฉทเหล่านี้ปรากฏอยู่ และหลังจากการศึกษากการสนทนาเปรียบเทียบภาษาไทยกรุงเทพฯกับภาษาไทยชัยภูมิยังได้เห็นความแตกต่างของรูปภาษาชุดนี้ ผู้วิจัยพบว่าในภาษาไทยชัยภูมียังมีรูปดัชนีปริจเฉทที่ต่างจากในภาษาไทยกรุงเทพฯ ด้วยเหตุผลดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า รูปภาษาเหล่านี้ทำหน้าที่ใดในการสนทนาและมีความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่นหรือไม่ และเนื่องจากยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในภาษาไทย ประกอบกับความสนใจในภาษาไทยถิ่นอีสานของผู้วิจัยเอง จึงเป็นที่มาของการศึกษา "ดัชนีปริจเฉทในบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทยชัยภูมิ" ฉบับนี้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทยชัยภูมิตามกรอบการวิเคราะห์ของ Schiffin (1987) ด้วยการศึกษาและรวบรวมรูปภาษาซึ่งทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทที่พบในข้อมูล
2. เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ของดัชนีปริจเฉทแต่ละดัชนีว่าอยู่ในระนาบใดของปริจเฉท
3. เพื่อกำหนดหน้าที่ย่อยในแต่ละระนาบของดัชนีปริจเฉท

4. เพื่อจัดกลุ่มดัชนีปริจเฉทตามการแสดงหน้าที่หลักในระนาบต่างๆของปริจเฉท ซึ่งจะ
ทำให้เห็นภาพรวมของระบบดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยชัยภูมิ

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานในการศึกษาดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยชัยภูมินี้ว่า ดัชนีปริจเฉทในการ
สนทนาแบบกันเองจะทำหน้าที่แสดงโครงสร้างเนื้อความ (Ideational structure) โครงสร้างผลัด
(exchange structure) โครงสร้างวัจนกรรม (action structure) กรอบผู้ร่วมสนทนา (participation
framework) และสถานะของเนื้อหา (information state) ตามแนวทฤษฎีของ Deborah Schiffrin
(1987)

ขอบเขตของการวิจัย

ดัชนีปริจเฉทที่นำมาเป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้จากผู้ร่วมสนทนาซึ่งอาศัยอยู่ในตำบล
หนองนาแซง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ดังนั้นจึงเป็นดัชนีปริจเฉทที่ใช้พูดกันในห้องถิ่นตั้ง
กล่าวเท่านั้น ไม่รวมไปถึงอำเภอต่างๆในจังหวัดชัยภูมิที่อาจมีความแตกต่างกัน และในการวิจัย
ครั้งนี้เลือกเก็บข้อมูลการสนทนาแบบกันเอง (casual conversation) ซึ่งหมายถึง การสนทนาใน
โอกาสที่ใช้ได้ทั้งในกรณีและผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความสนิทสนมและไม่สนิทสนมในบรรยากาศที่
ไม่ตึงเครียด ใช้สื่อสารในช่วงเวลาใดก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสมหรือความต้องการของผู้ส่งสาร
และใช้ในสถานที่ใดก็ได้ นอกจากนั้นข้อมูลต้องเป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นจริงและดำเนินไปตาม
ธรรมชาติ (spontaneous) ไม่มีบทกำกับไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด ไม่จำกัดเพศ อายุ อาชีพและการ
ศึกษาของผู้ร่วมสนทนาซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านภาษาศาสตร์สังคม แต่มีข้อจำกัดว่าผู้ร่วมสนทนา
ต้องเป็นผู้ใช้ภาษาไทยชัยภูมิในการสนทนากับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปริจเฉทและดัชนีปริจเฉททั้งภาษาไทยและ
ภาษาต่างประเทศเพื่อหากรอบการวิเคราะห์ที่เหมาะสม
2. เก็บข้อมูลบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทยชัยภูมิ โดยการบันทึกเทปการ
สนทนาในชีวิตประจำวันของผู้ร่วมสนทนา ในสถานการณ์การใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจริงอย่างเป็น

ธรรมชาติรวมเวลาทั้งสิ้น 60 นาทีแล้วนำมาถ่ายทอด (transcribe) เป็นสัทอักษร และแสดง ลักษณะเฉพาะของการสนทนาด้วยเครื่องหมายและสัญลักษณ์พิเศษ

3. วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (ethnography of communication) ของบทสนทนาที่ได้จากการบันทึกเทปโดยใช้หน่วยในการวิเคราะห์ทางชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร 3 หน่วยตามที่ Seville-Troike ได้เสนอไว้คือ สถานการณ์สื่อสาร (communicative situation) เหตุการณ์สื่อสาร (communicative event) และวัจนกรรมสื่อสาร (communicative act) เพื่อพรรณนาลักษณะทางกายภาพของบทสนทนาแต่ละบท และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และตีความปริจเฉทต่อไป

3.2 วิเคราะห์ปริจเฉทการสนทนา (discourse analysis) ตามกรอบการวิเคราะห์ของ Schifftin (1987) ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 5 ระนาบ เพื่อตีความว่าการสนทนาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีการเชื่อมโยงความอย่างไร หัวข้อที่นำมาสนทนาเป็นสาระเก่าหรือใหม่ หรือเป็นความรู้เดิมที่ผู้พูดและผู้ฟังรู้อีกกันมาก่อน ผู้พูดกล่าวถ้อยในฐานะที่เป็นผู้เสนอความหรือผู้สนองความ และในการกล่าวถ้อยผู้พูดมีเจตนาใด นอกจากนั้นยังศึกษาว่าในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังนั้นมีการส่งผลัด รับผลัดหรือชิงผลัดกันหรือไม่ อย่างไร

3.3 เก็บรวบรวมดัชนีปริจเฉทที่ปรากฏในบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทย ชัยภูมิโดยใช้เกณฑ์ตามคำจำกัดความที่ Schifftin เสนอไว้ว่ามีรูปใดบ้าง และแต่ละรูปปรากฏอยู่ที่ใดในบทสนทนา

3.4 วิเคราะห์ความหมายและหน้าที่ในระนาบต่าง ๆ ของดัชนีปริจเฉทแต่ละดัชนีที่ปรากฏร่วมกับหน่วยถ้อยชนิดต่างๆในบริบทของการสนทนา

3.5 วิเคราะห์หน้าที่ย่อยในแต่ละระนาบของดัชนีปริจเฉท

4. จัดกลุ่มดัชนีปริจเฉทตามการแสดงหน้าที่หลักในระนาบทั้ง 5 ของปริจเฉท

5. สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาดัชนีปริจเฉทแต่ละดัชนีในภาษาไทยชัยภูมิโดยละเอียดต่อไป
2. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาดัชนีปริจเฉทในภาษาถิ่นอื่นของไทย
3. เป็นแนวทางหนึ่งในการวิเคราะห์ดัชนีปริจเฉทในปริจเฉทการสนทนา
4. ได้ภาพรวมของระบบดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยชัยภูมิ เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับระบบดัชนีปริจเฉทในภาษาไทยถิ่นหรือภาษาอื่น ๆ ต่อไป